

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 704/2013-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. marca 2014 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Marianny Mochnáčovej a Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti M. L., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. C., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 111/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 111/2003 **p o r u š e n é b o l o .**

2. M. L. finančné zadostučinenie **n e p r i z n á v a .**

3. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť M. L. trovy konania v sume 165,57 € (slovom stošesťdesiatpäť eur a päťdesiatšesť centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. J. C., K..

4. Sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 704/2013-10 z 20. novembra 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť M. L. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 111/2003.

2. Sťažovateľka má v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 15 C 111/2003 o vyslovenie neplatnosti právnych úkonov (ďalej aj „napadnuté konanie“), ktoré pôvodne začalo 23. septembra 2003 postavenie žalovanej v 2. rade. Účastníčkou konania sa stala po smrti svojho manžela (30. marca 2009). Vo svojej sťažnosti uvádza, že napriek skutočnosti, že prerokovávaná vec nie je skutkovo ani právne zložitá, konanie na okresnom súde trvá už desať rokov, v dôsledku čoho je po celý čas v stave právnej neistoty a vzniká aj škoda na nehnuteľnosti, ktorá je v dôsledku sporu a nariadeného predbežného opatrenia, ktoré zakazuje vlastníkovi s ňou nakladať neobývaná a neudržiavaná. Sťažovateľka preto žiada, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie nálezom rozhodol o porušení jej základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie 15 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

3. Ústavný súd lustráciou v registri podaní zistil, že advokát JUDr. J. C. podal na ústavnom súde sťažnosť aj v mene Š. L., K., ktorou namietal priet'ahy v napadnutom konaní. Uvedená sťažnosť bola prijatá na ďalšie konanie a ústavný súd o nej rozhodol nálezom č. k. III. ÚS 249/2013-48 z 10. septembra 2013, ktorým vyslovil porušenie jeho práv, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných priet'ahov a priznal mu náhradu trov právneho zastúpenia. Nález ústavného súdu bol jeho právnenmu zástupcovi doručený 11. novembra 2013. K uvedenému ústavný súd poznamenáva, že Š. L. v konaní sp. zn. III. ÚS 249/2013 je synom sťažovateľky a do napadnutého konania obaja vstúpili ako dediči (syn, resp. manželka) nebohého Š. L. – žalovaného v 2. rade.

II.

4. Ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie listom z 13. januára 2014 vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k vhodnosti ústneho pojednávania, a okresný súd zároveň požiadal o vyjadrenie k prijatej sťažnosti a zaslalanie kompletného spisu z napadnutého konania.

5. Okresný súd listom sp. zn. 1 Spr V/27/2014 z 29. januára 2014 predložil ústavnému súdu vyjadrenie vo veci a kompletný spis sp. zn. 15 C 111/2003. Ústavný súd zistil, že vyjadrenie okresného súdu obsahuje podrobnú chronológiu úkonov uskutočnených v napadnutej veci (ktoré sa zhodujú s úkonmi dokladovanými v predloženom spise) a je totožné s vyjadrením okresného súdu doručeným ústavnému súdu 23. júla 2013 vo veci sp. zn. III. ÚS 249/2013 s výnimkou posledného úkonu, keď v novšom vyjadrení okresný súd uviedol, že *„Na ďalšom pojednávaní dňa 14. 11. 2013 súd vo veci meritorne rozhodol. Rozsudok doposiaľ nenadobudol právoplatnosť.“*

6. V podaní doručenom ústavnému súdu 27. januára 2014 sťažovateľka uvádza, že konanie, od ktorého sú závislé vlastnícke práva k nehnuteľnosti, trvá už desať rokov, v dôsledku čoho sa cíti dlhodobo v stave právnej neistoty, rodinné vzťahy sú hlboko narušené a k ich náprave v plnom rozsahu nemôže dôjsť ani po konečnom rozhodnutí

vo veci. Z uvedeného dôvodu je toho názoru, že v danom prípade je priznanie primeraného finančného zadosťučinenia opodstatnené. Rozsudok vo veci prijatý na pojednávaní 14. novembra 2013, ktorým okresný súd žalobe v celom rozsahu vyhovel, podľa názoru sťažovateľky k upokojeniu rodinných vzťahov neprispieje a vytvára hneď viacero dôvodov na zrušenie rozsudku odvolacím súdom a jeho vrátenie na ďalšie konanie.

7. Ústavný súd nepovažuje za potrebné uvádzať všetky úkony uvedené vo vyjadrení okresného súdu, keďže sa tak už stalo v súvisiacom náleze sp. zn. III. ÚS 249/2013 (s. 3 – 8), a kontrolou spisu okresného súdu ich ústavný súd považoval za preukázané. Ústavný súd z predloženého spisu tiež zistil, že rozsudok vo veci bol po žiadosti konajúcej sudkyne o predĺženie lehoty na jeho vypracovanie (predsedom okresného súdu predĺžená do 20. januára 2014) vypracovaný a odoslaný účastníkom konania 14. januára 2014.

8. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

9. Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03 a ďalšie) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Ústavný súd už v náleze sp. zn. III. ÚS 249/2013 uviedol, že spory o neplatnosť právneho úkonu tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol, že spor je po právnej aj faktickej stránke mimoriadne zložitý. K tomu ústavný súd uvádza, že pôvodne štandardný spor sa postupným vývojom, uplatňovaním procesných práv priznaných Občianskym súdnym poriadkom jednotlivými účastníkmi, úkonmi súdu i súdnych znalcov, úmrtiami účastníkov konania vyvinul v spor zdĺhavý a časovo náročný.

Ako už ústavný súd uviedol, sťažovateľka sa stala účastníčkou konania v roku 2009 po smrti svojho manžela. V konaní bola aktívna, pravidelne sa zúčastňovala nariadených pojednávaní a prostredníctvom svojho právneho zástupcu dôsledne uplatňovala procesné oprávnenia, ktoré jej Občiansky súdny poriadok priznáva. Takýto postup sťažovateľky ako účastníčky konania nevyhnutne prispel k doterajšej dĺžke konania. Ústavný súd už opakovane judikoval (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04 a ďalšie), že ak v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci.

Ďalším kritériom bol postup okresného súdu v predmetnej veci. Zo spisu okresného súdu sp. zn. 15 C 111/2003 bolo zistené, že konanie na okresnom súde trvá už viac ako desať rokov a takúto dĺžku konania je potrebné považovať za neprimeranú. Ústavný súd preto skúmal, či bola spôsobená nečinnosťou súdu, resp. jeho neefektívnym a nesústređeným postupom. Skúmaním úkonov uskutočnených vo veci dospel ústavný súd k záveru, že počas celej dĺžky konania bola zistená iba ojedinelá nečinnosť súdu v období od 3. júna 2004 do 17. januára 2005. Celková dĺžka konania je výsledkom dôsledného využívania procesných oprávnení všetkými účastníkmi konania, v dôsledku ktorých okresný súd konal o zmene žalobného návrhu, zámene účastníkov konania, opakovane konal o nariadení predbežného opatrenia, návrhu na vylúčenie sudkyne, návrhoch na vykonanie znaleckého, resp. kontrolného znaleckého dokazovania, oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, povinnosti zložiť preddavok na znalecké dokazovanie. V dôsledku opravných prostriedkov podávaných tak žalobcom, ako aj žalovanými sa spis

opakovane nachádzal na Krajskom súde v Košiciach (spolu viac ako 1 rok z celkovej dĺžky konania) a Najvyššom súde Slovenskej republiky. Okresný súd opakovane vypočul žalovaných (pre zlý zdravotný stav a nemožnosť vypovedať na súde) v mieste bydliska, dožiadal Okresný súd Nové Mesto nad Váhom na vypočutie svedka, zaoberal sa sťažnosťou účastníkov konania na prietahy v konaní a sťažnosťou proti porušovaniu zásad dôstojnosti súdneho pojednávania.

13. Vychádzajúc však z celkovej dĺžky predmetného konania a hodnotiac úkony uskutočnené okresným súdom dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 111/2003 bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, návrhu na uloženie príkazu okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov však nevyhovel, pretože tak urobil v náleze sp. zn. III. ÚS 249/2013. Okresný súd vo veci konal a 14. novembra 2013 rozsudkom č. k. 15 C 111/2003-953 aj rozhodol.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti prípadu, povahu veci, celkovú dĺžku konania (vstup sťažovateľky do konania), ale aj správanie sťažovateľky dospel k záveru, že v danom prípade zhodne ako v náleze sp. zn. III. ÚS 249/2013 nie sú dané dôvody na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

16. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za jeden úkon právnej pomoci (vypracovanie sťažnosti, s ohľadom na skutočnosť, že prípravu vo veci už právny zástupca vykonal pre konanie vedené pod sp. zn. III. ÚS 249/2013 a podanú sťažnosť upravil) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. b), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov vo výške 165,57 €. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) do dvoch mesiacov od doručenia nálezu.

17. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. marca 2014